

Nr 164

Av herr **Åman**, om åtgärder för att säkerställa rätten till skadestånd.

När en person tillfogar en annan skada, det må nu vara personskada eller skada å hans egendom, blir det i allmänhet en sak mellan den skadevällande och den skadelidande att sig emellan göra upp mellanhavandet. Skulle skadevällandet ha samband med brottslig gärning kommer dock det allmänna in i bilden. Enligt gällande rätt åligger det skadevällaren — i varje fall om han handlat med uppsåt eller av vårdslöshet, men ibland även om dylik "skuld" ej kan påvisas — att utge ersättning till den skadelidande. Bakom denna personliga skadeståndsskyldighet ligger den uppfattningen att samhället icke kan låta skadegörelser passera utan att få följder. Straffet liksom skadeståndsskyldigheten motiveras därvid med dess preventiva verkan. Såväl skadevällaren som andra anses avhålla sig från skadegörande handlingar genom vetskapen om påföljderna.

Skadeståndets främsta funktion för den skadelidande är emellertid att han skall i görligaste mån sättas i samma ställning, som om skadan ej inträffat. Man talar då om skadeståndets reparativa funktion. Enligt den allmänna skadeståndsläran skall alltså skadeståndet fylla en dubbel funktion. Det skall verka förhinderande och det skall ge den skadelidande gottgörelse. Den praktiska verkligheten svarar dock ofta illa mot denna teoretiska bakgrund, i varje fall beträffande skadeståndets reparativa funktion. Alltför ofta stannar skadeståndet på pappret, då den skadevällande saknar möjlighet att utge gottgörelse. I många fall har visserligen den skadelidande eller den skadevällande tecknat försäkring mot skador av viss art (t. ex. ansvarsförsäkring), men obligatorisk försäkring förekommer endast i begränsad utsträckning (trafikförsäkring).

Det nu anförda förhållandet medför alltså i praktiken många gånger att den skadelidande ej får någon ersättning. Detta framstår som stötande för rättskänslan. Som exempel kan nämnas fall då minderåriga eller asociala personer vållar skador å person eller egendom, då sådana personer nästan alltid helt saknar möjlighet att ersätta skadorna. I enstaka fall kan detta leda till upprörande konsekvenser. Det föreligger otvivelaktigt på detta område en lucka i det trygghetssystem som under de sista decennierna byggts upp i vårt land.

Olika vägar kan väljas för att komma till rätta med det angivna missförhållandet. En framkomlig väg är genomförandet av en obligatorisk försäkring, en annan att staten övertar skadevällarens ersättningsplikt (med regressrätt mot skadevällaren). Ett liknande förfarande förekommer när underhållsskyldig underlåter att betala underhåll till barn. Bidragsförskott kan då utgå av statliga

medel (bidragsförskottslag den 11 juni 1943). Om staten skall övertaga skadevällarens ersättningsplikt torde det av statsfinansiella och andra skäl vara nödvändigt att göra vissa begränsningar. Sålunda framstår det ej lika motiverat att staten inträder och övertar ansvar för sakskador som för personskador. Det är alltså främst det senare som kommer i åtanke. Vidare torde en begränsning vid personskador böra göras, förslagsvis så att ersättning från staten utgår först om skadan överstiger ett belopp av 2 000 kronor.

Med stöd av vad som ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning av här berörda fråga med sikte på antingen en obligatorisk försäkring eller statens övertagande av ansvar för personskada, då skadevällaren icke kan utge gottgörelse.

Stockholm den 24 januari 1961

Valter Åman